

M U N I
S C I

Biochemie a ekologické problémy industriální společnosti

Doc. Jan Lochman

Odpadní vody

- Centrální postavení kapalných odpadů
- Charakteristika čistoty
  - Relativita pojmu - účel
  - Znečištění (obsah polutantů – kvantitativně i kvalitativně)
- Parametry kvality
  - Fyzikální, chemické, (mikro)biologické
  - Obecné – pH, tvrdost, ionty atd.
  - Zvláštní – CHSK (chemická spotřeba kyslíku), BSH₅(biochemická spotřeba kyslíku)
  - Speciální – pesticidy, uhlovodíky (zvl. halogenované)

Čištění odpadních vod

- Účel – dosáhnout požadovaných parametrů
- Způsoby – i v kombinaci
  - Biologické (biochemické)
  - Chemické
  - Fyzikální
- Typy biochemických procesů
  - Aerobní
  - Anaerobní (tvorba bioplynu)
- Výběr podle typu znečištění
  - Další požadavky – rychlost, cena apod.

Druhy odpadních vod

- Splaškové a městské odpadní vody
  - odpadní vody z domácností, škol, stravovacích zařízení, ubytovacích zařízení, firem, státních institucí, veřejných míst
  - silným zákal, šedá až šedohnědá barva
- Průmyslové odpadní vody
  - Technologické vody
  - Chladicí vody
  - Splaškové vody
  - Srážkové vody
  - Podzemní vody z hydrogeologické ochrany
  - vlastnosti jsou dány především druhem závodu a jeho velikostí

Skupiny znečišťujících látek

Znečišťující látky

Příklady

Rozpuštěné (látky, které projdou filtrem o velikosti póru 4 µm)

---

organické

biologicky rozložitelné

cukry, mastné kyseliny

biologicky nerozložitelné

azobarviva

anorganické

těžké kovy, fosforečnany, sulfidy, amonné ionty

Nerozpuštěné

---

organické

biologicky rozložitelné

bakterie škrob

biologicky nerozložitelné

papír, plasty

usaditelné

celuloseová vlákna

neusaditelné

bakterie, papír

koloidní

bakterie

plovoucí

papír

usaditelné

hlína písek

neusaditelné

brusný prach

Procesy čištění odpadních vod

– Podmínky pro splnění a účinnost čistícího procesu:

- Proces čištění musí být účinný
- Proces by měl být ekonomicky uspokojivý
- Proces by neměl být příliš energeticky náročný
- Při procesu by se do čištěné odpadní vody neměly přidávat další znečišťující látky (př. anorganické soli nebo organické látky)

Procesy čištění odpadních vod

Mechanické procesy

Cezení (česle)

Usazování (usazovací nádrže)

Centrifugace (centrifugy)

Flotace (flotační nádrže)

Filtrace (pískové filtry, síta)

Biologické procesy aerobní

Biologické filtry, zakotvené systémy

Aktivace

Stabilizační nádrže a laguny

Chemické a fyzikálně chemické procesy

Čeření (koagulace a srážení)

Neutralizace, oxidace a redukce

Sorpční procesy (aktivní uhlí aj.)

Procesy založené na výměně iontů

Extrakce (např. fenol)

Odpařování, spalování (silně koncentrované odpadní vody)

Vyváření

Biologické procesy anaerobní

Metanizace

Aerobní čistírny OV

- První mechanická fáze se nazývá předúprava
  - šterková komora pro usazování písku z vody
  - tyčová sítá (česle) k odstranění velkých předmětů
  - lapáky písku a šterku, lapáky tuků
- Primární čištění
  - sedimentace v usazovacích nádržích
  - po primárním čištění klesne úroveň znečištění odpadních vod na 60 %
  - usazený kal jde jako primární kal do methanizační nádrže
- Sekundární (biologické) čištění
  - založeno na přírodních procesech (bakterie, houby, prvoci)
  - biologické odbourání organických látek (uhlík, fosfor)
  - odumřelé bakterie a organické zbytky se následně přemění na kal.
- Dosazovací nádrž
  - Oddělená část biomasy (kalu) se pak vrací zpět do biologické části
  - přebytečný kal jde do methanizační nádrže

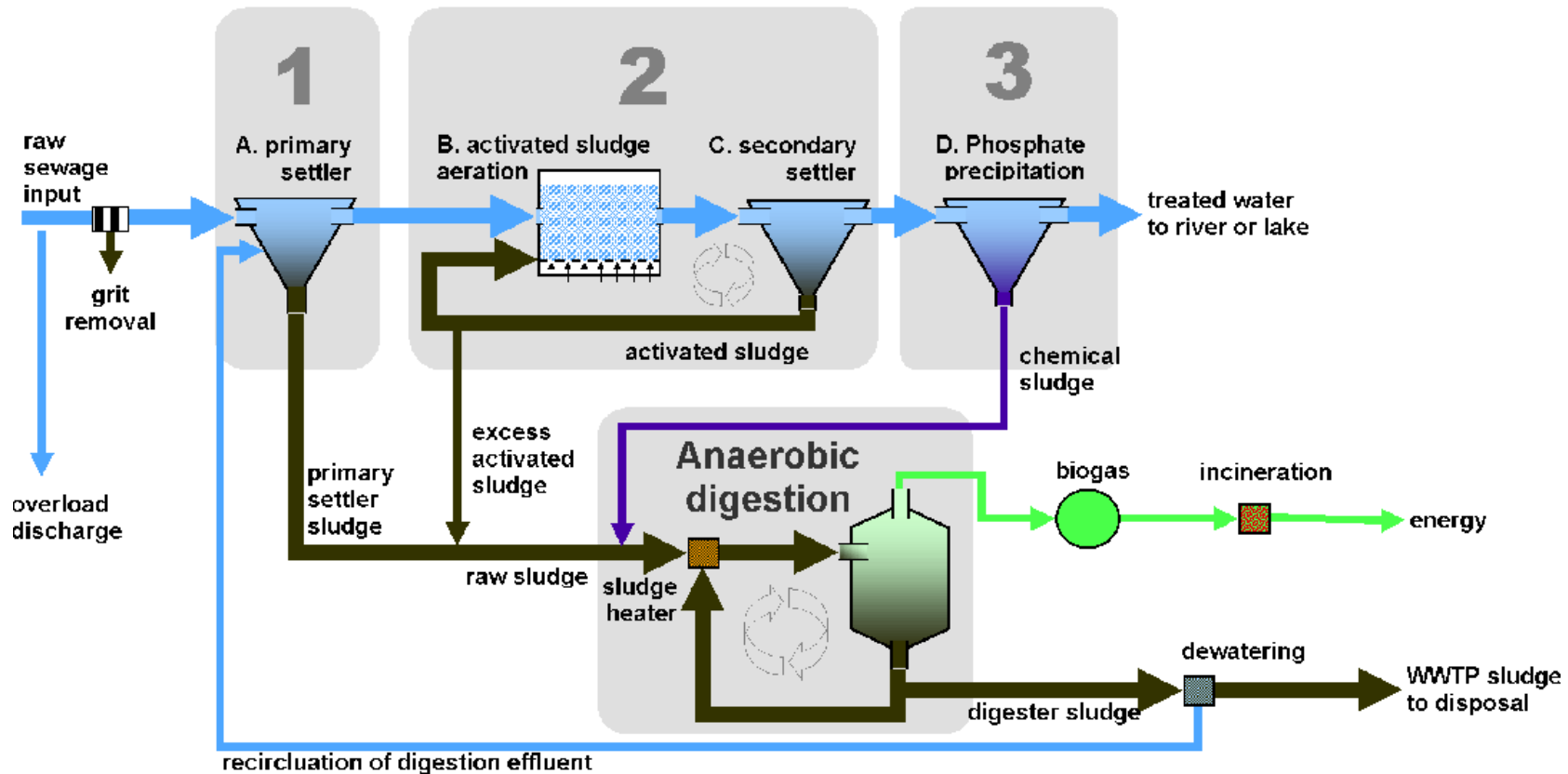
Aerobní čistírny OV

– Terciární čištění

- odstranění zbytkové organické zátěže a dalších znečišťujících látek (fosfor a dusík)
- lze použít jakoukoli kombinaci procesů úpravy (fyzikální, chemické nebo biologické)
  - Filtrace (mikrofiltrace, ultrafiltrace)
  - Iontová výměna
  - Reverzní osmóza
  - Adsorpce
  - Membrány
- Dezinfekce
  - Chlorace
  - Ozonizace
  - Elektrodezinfekce

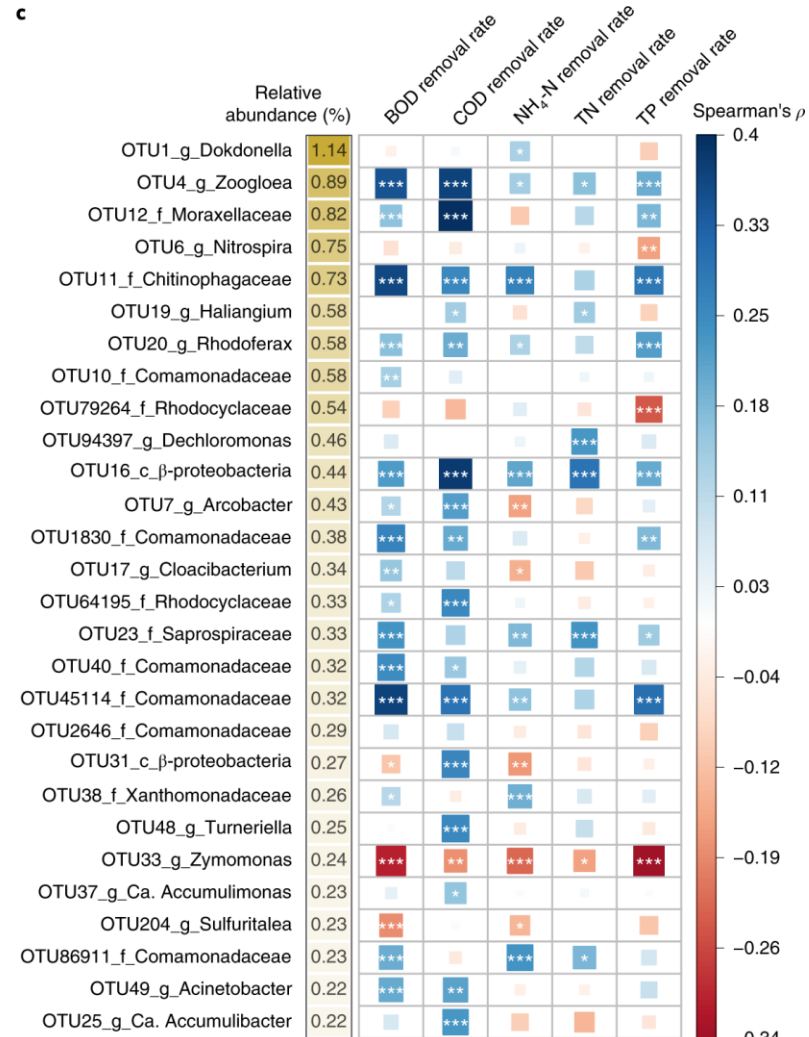
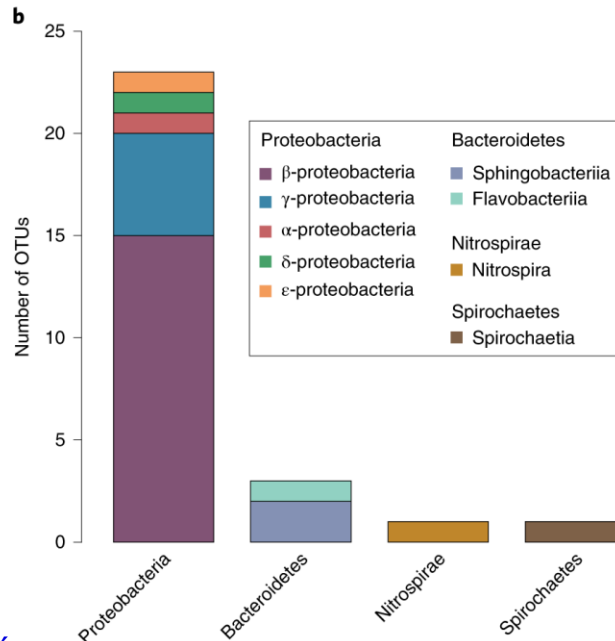
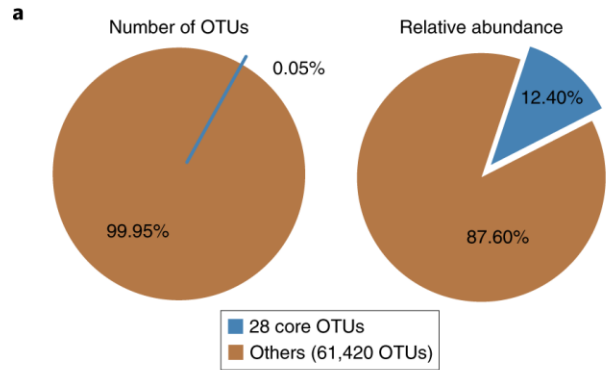

Aerobní čistírny OV

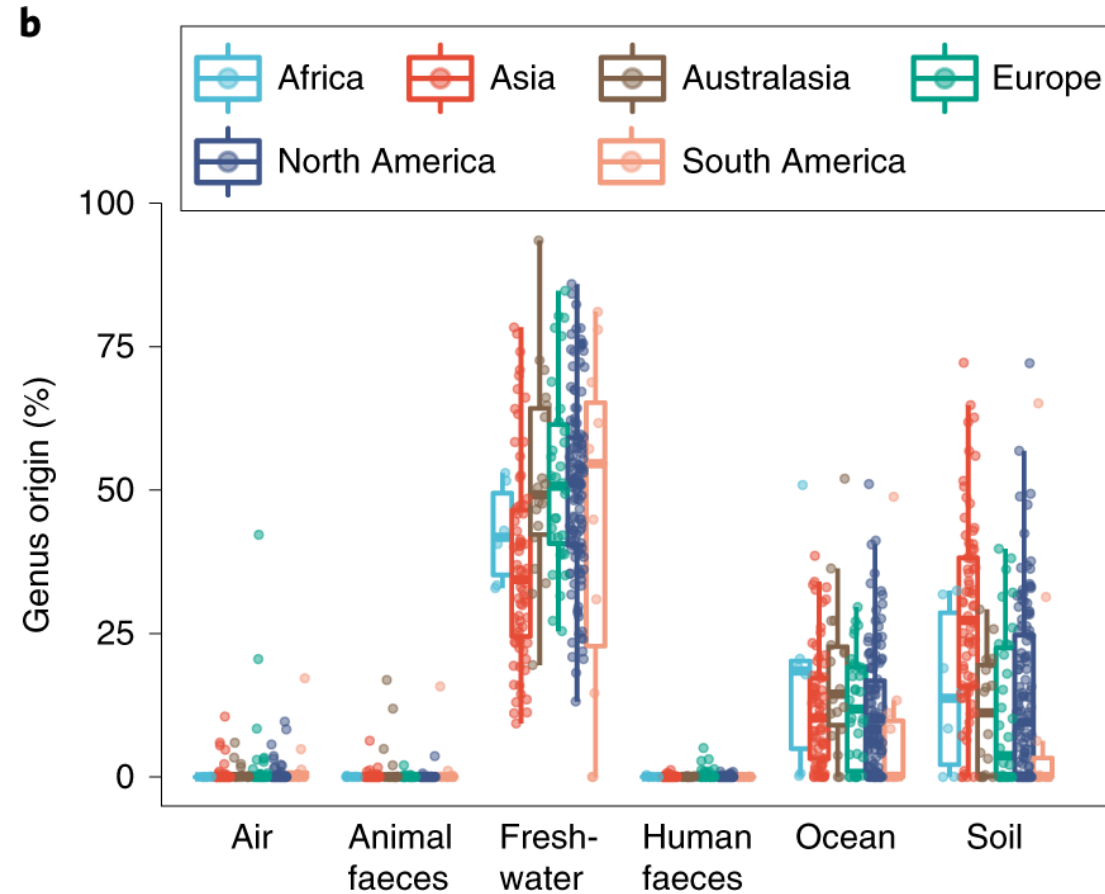
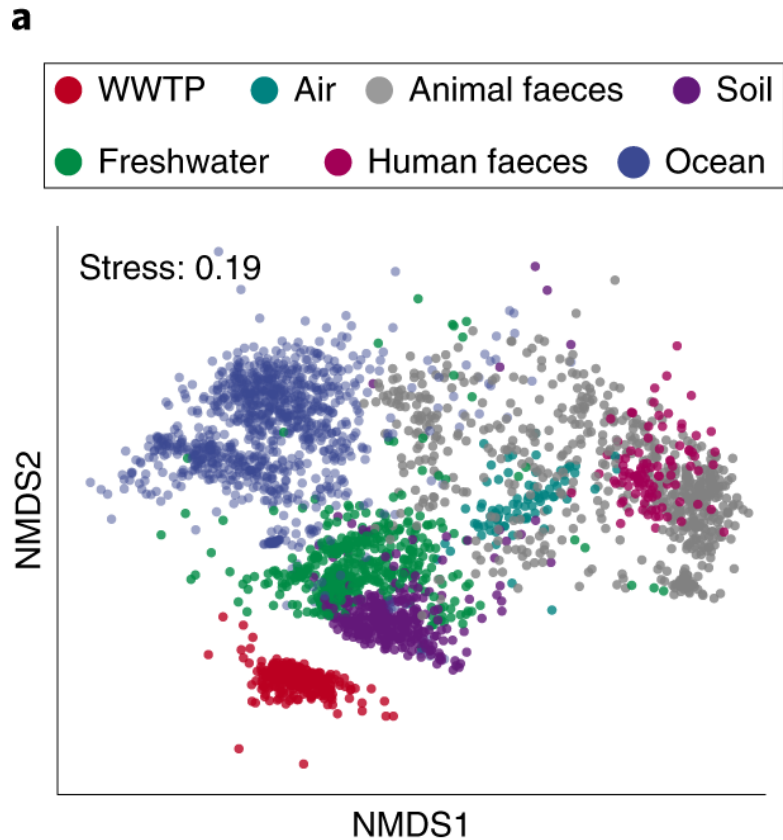

<https://youtu.be/lqzZ84FiUaA>

Bakteriální diverzita v aktivovaném kalu

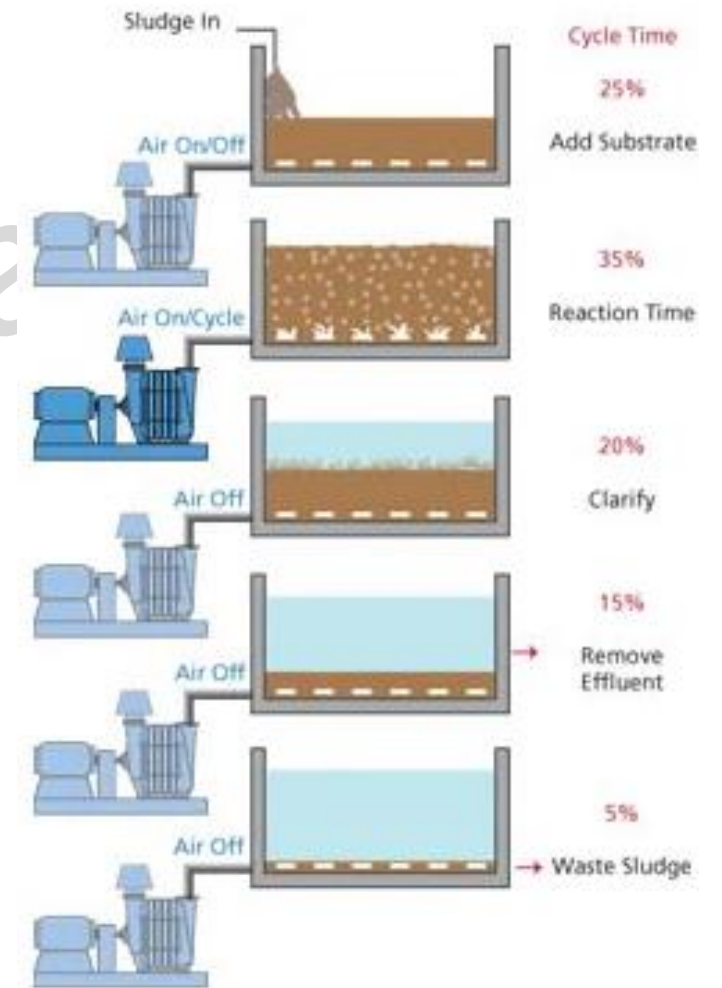
Bakteriální diverzita v aktivovaném kalu

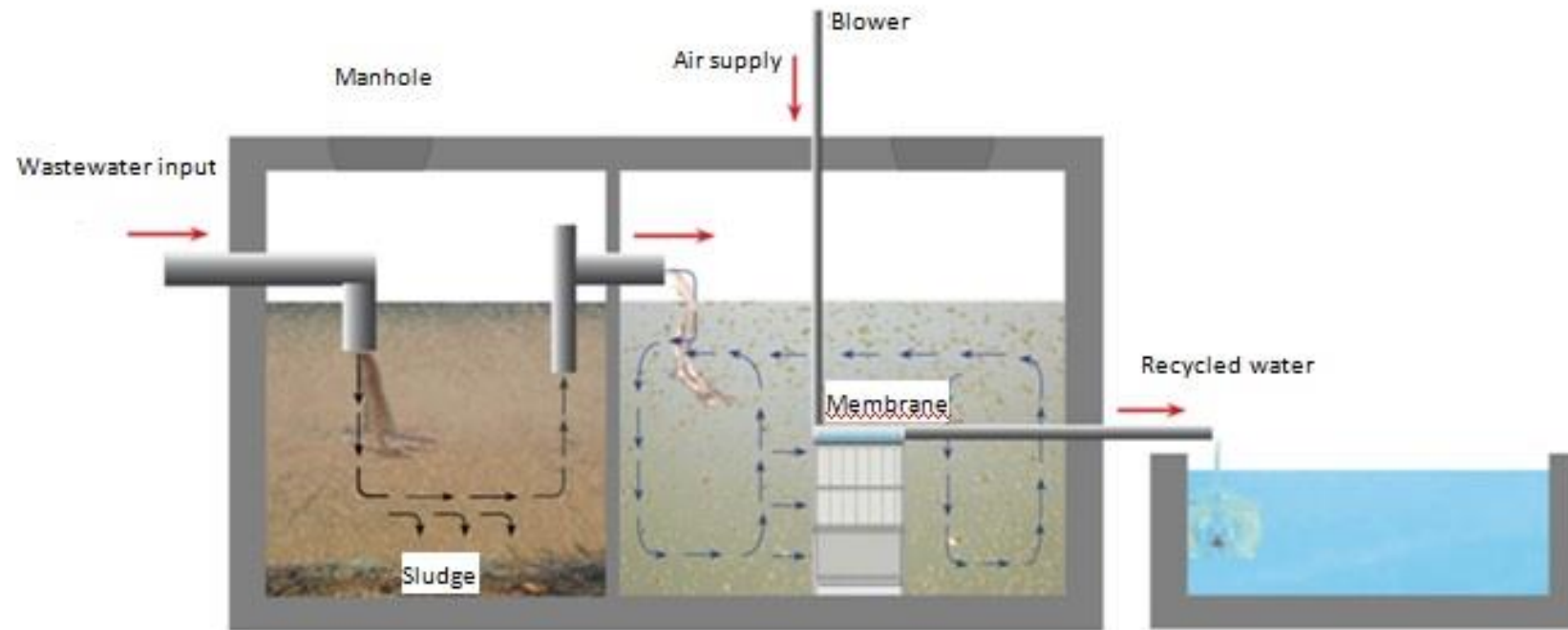
<https://doi.org/10.1038/s41564-019-0426-5>

Biomasa v suspenzi

- Sekvenční dávkové reaktory
- všechny procesy probíhají ve stejné
- dobrá alternativa pro průmyslová odvětví
- malé množství odpadní vody s vysoce variabilními vlastnostmi.
- Membránové bioreaktory
- podobné metodě aktivovaného kalu
- ultrafiltračním membránovým modul oddělující kal a kapalinu
- výhody oproti tradičním sekundárním dekantérům
- alternativa tam, kde je málo místa.

Membránové bioreaktory

Fixovaná biomasa

– Biofiltry

- Vzduch veden do klimatizační komory, kde je nasycen vlhkostí a směřován do pevného lože biomasy
- Kontaminanty jsou absorbovány na biofilm biomasy a následně metabolizovány mikroorganismy

– Skrápěcí filtry

- Odpadní voda teče nebo je rozstříkována na filtr
- Při průchodu póry filtru je organická hmota degradována biomasou pokrývajícím materiál filtru

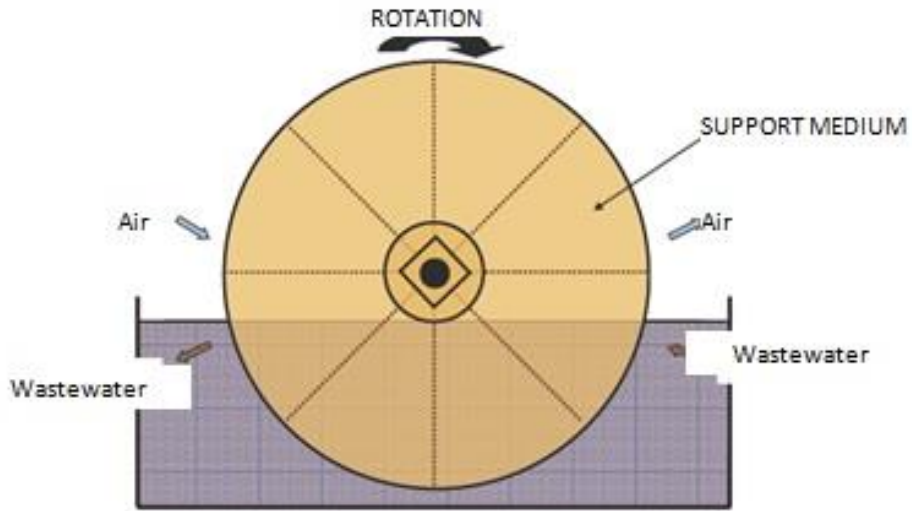
– Reaktor s pohyblivým ložem (MBBR)

- Bakteriální kultura je ve formě biofilmu na specifické matrici a pohybuje se v biologickém reaktoru.

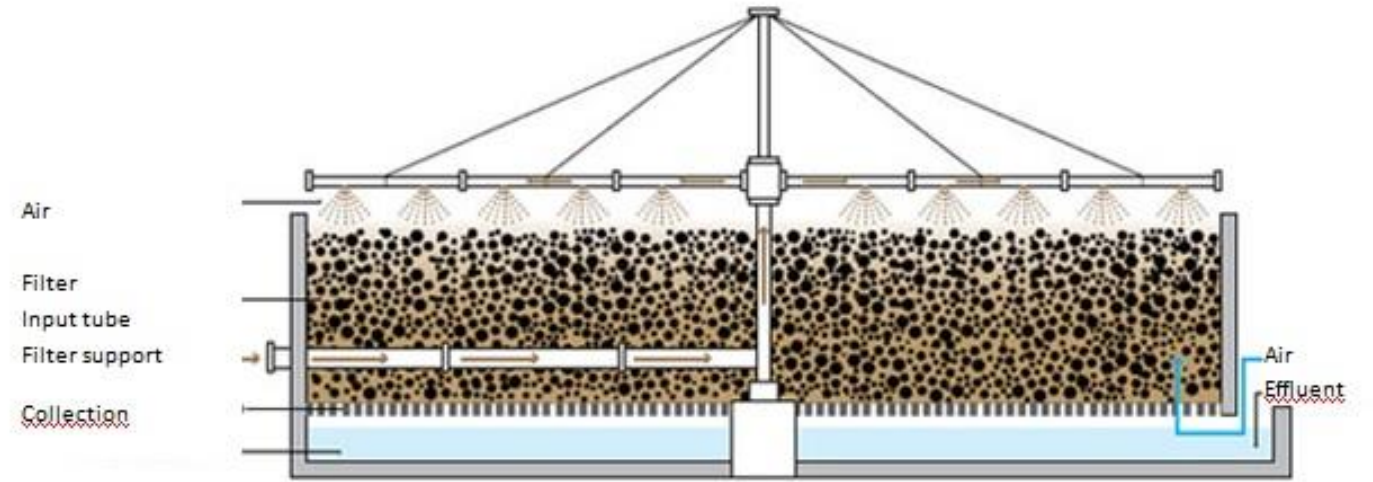
– Biodisky

- Skládají se ze sady disků z určitého materiálu (dřevo, polyetylen nebo polystyren a PVC)
- Otáčejí se kolem vodorovné osy umístěné uvnitř reaktoru.
- Vytváří se biofilm bakteriální biomasy

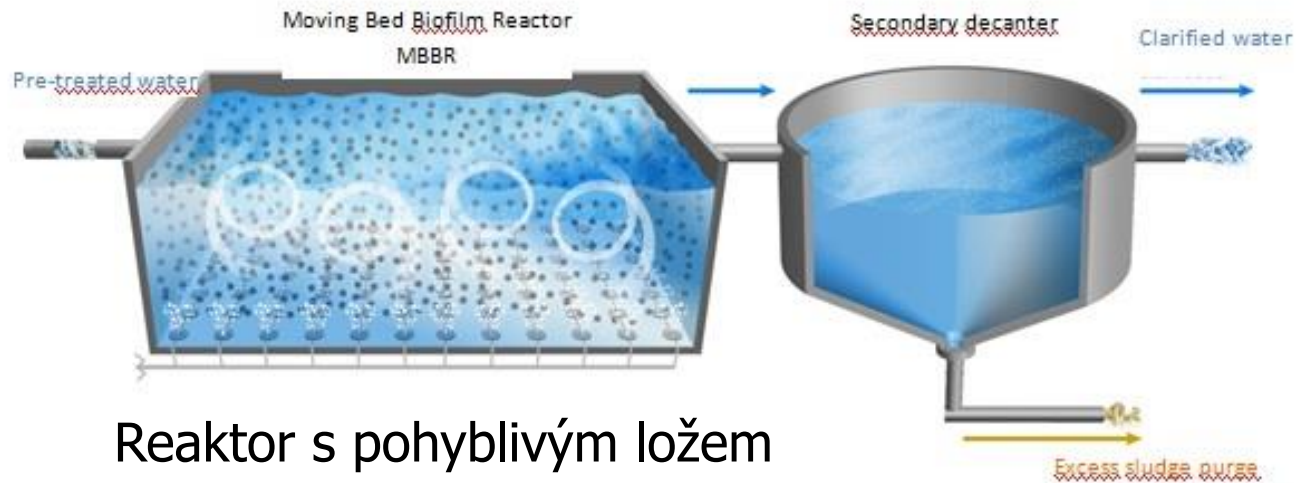
Fixovaná biomasa

Biodisky

Skrápěcí filtry

Reaktor s pohyblivým ložem

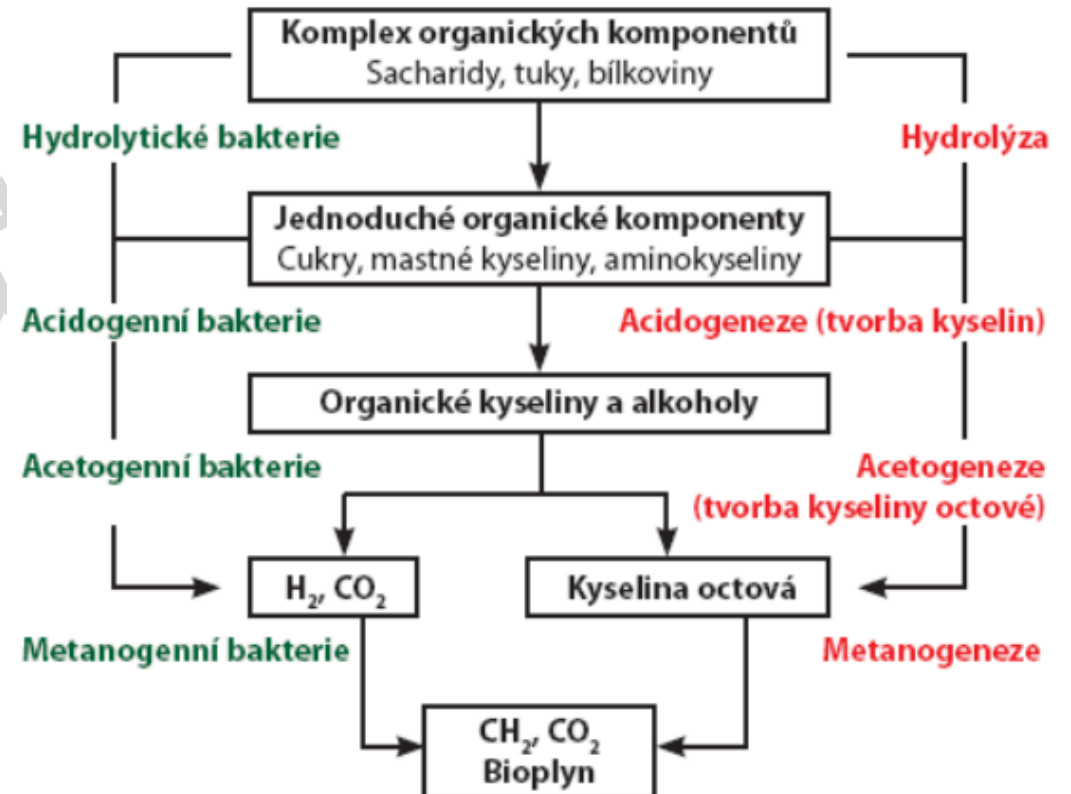
Anaerobní čistírny OV

- Průmyslové odpadní vody - vysoká koncentrace organického znečištění a často vyšší teplota, což jsou dva parametry, které velmi zvýhodňují použití anaerobní technologie pro čištění.
- Organické znečištění odpadních vod v sobě nese energii.
- Mimořádnou předností anaerobního čištění odpadních vod je, že zhruba 90 % této energie se přeměňuje na bioplyn.
- Anaerobní technologie mají výsadní postavení mezi čistírenskými procesy, protože jsou schopné produkovat energii.

Produkt přeměny energie substrátu	<u>Aerobní</u> proces (%)	<u>Anaerobní</u> proces (%)
Nová biomasa	60	5-7
Reakční teplo	40	3-5
Bioplyn	-	90

Anaerobní reaktory

- specifický design anaerobních reaktorů
- převažují rozpuštěné organické látky
- hydrolýza je první stupeň anaerobního rozkladu organických látek – limituje celkovou
- rozkladný proces je proto rychlejší a potřebná doba zdržení odpadní vody v reaktoru kratší
- intenzivní míchání již není nutné v moderních reaktorech pro čištění odpadních vod

Anaerobní reaktory

- Reaktory pro anaerobního čištění odpadních vod byly oblasti v prvních etapách v mnoha rysech analogické s aerobní technologií.
- Postupem času se však stále více projevovovala specifika anaerobního procesu a jedinečným výsledkem tohoto vývoje byl reaktor UASB (Upflow Anaerobic Sludge Blanket), ve kterém byla poprvé kultivována anaerobní biomasa ve formě kompaktních dobře sedimentujících částic - granulí.
- Tento reaktor přinesl kvalitativní skok ve vývoji anaerobních reaktorů a dodnes jsou vyvíjeny jeho další a další modifikace.

<https://youtu.be/0QsEdIJgII>

Počet aplikací	Rok
1	1972
10	1979
100	1985
1000	1997

Porovnání energetické náročnosti aerobního a anaerobního čištění

	jednotka	aerobie	anaerobie
Spotřeba el. energie	kWh/měsíc	130 000	28 000
Produkce <u>bioplynu</u>	m ³ /měsíc	0	69 000
Průměrná potřeba <u>tepla</u> pro ohřev	GJ/měsíc	69	340
<u>Bioplyn</u> využitelný mimo ČOV	m ³ /měsíc	0	56 700
Využitelná energie <u>bioplynu</u>	GJ/měsíc	0	14 300

Typ odpadní vody	Energetický potenciál (m ³ /m ³)
splaškové	0,2
cukrovarské	5,0
škrobárenské	7,6
melasové výpalky	25
výroba sirupů	60
výroba <u>bionafty</u>	80

Kde udělala Dubai chybu?

- Během ekonomického rozmachu Dubaje v roce 2000 znamenala stávající infrastruktura čištění odpadních vod na své limity.
- Odpadní vody z oblastí Dubaje, které v té době nebyly napojeny na komunální potrubní síť, byly denně shromažďovány z tisíců zadržovacích nádrží po celém městě a vozeny do jediné městské čistírny odpadních vod.
- Kvůli dlouhým frontám se několik řidičů uchýlilo k nelegálnímu vypouštění surových odpadních vod do kanalizačních kanálů.
- Důsledkem tohoto bylo, že odpadní vody tekly přímo do Perského zálivu, poblíž hlavních městských pláží ke koupání.
- Lékaři varovali, že turisté využívající pláže riskují, že se nakazí vážnými nemocemi, jako je tyfus a hepatitida.

https://youtu.be/syK7u_QQKk8